

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקא

ערב שבת קודש

פרשת נח

ל' בתשרי ה'תשע"ב

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ל' בתשרי ה'תשע"ב - ז' במרחשוון ה'תשע"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ל' בתשרי	הל' מטמאי משכב ומושב.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	הל' מלוה ולוה פרק ט.	מ"ע צט.
ש"ק	א' במרחשוון	פרק ד-ו.	פרק י.	מ"ע ק.
א'	ב' במרחשוון	פרק ז-ט.	פרק יא.	מ"ע קו.
ב'	ג' במרחשוון	פרק י-יב.	פרק יב.	מ"ע קד.
ג'	ד' במרחשוון	פרק יג. הל' שאר אבות הטומאות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יג.	מ"ע קד. צו.
ד'	ה' במרחשוון	פרק ג-ה.	פרק יד.	מ"ע צו.
ה'	ו' במרחשוון	פרק ו-ח.	פרק טו.	מ"ע צז.
ו'	ז' במרחשוון	פרק ט-יא.	פרק טז.	מ"ע צז.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	הכוכבים צאת
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', ל' בתשרי	3:54	4:41	5:02	6:01	8:37	11:24	11:54	4:55.1	5:20
ש"ק, א' במ"ח	3:55	4:42	5:03	6:02	8:38	11:24	11:54	4:54.1	5:19
א', ב' במרחשוון	3:55	4:42	5:04	6:02	8:38	11:24	11:54	4:53.2	5:18
ב', ג' במרחשוון	3:56	4:43	5:04	6:03	8:38	11:24	11:54	4:52.2	5:17
ג', ד' במרחשוון	3:57	4:44	5:05	6:04	8:39	11:24	11:54	4:51.3	5:16
ד', ה' במרחשוון	3:58	4:44	5:06	6:05	8:39	11:24	11:54	4:50.5	5:15
ה', ו' במרחשוון	3:58	4:45	5:07	6:06	8:39	11:24	11:54	4:49.6	5:15
ו', ז' במרחשוון	3:59	4:46	5:07	6:07	8:40	11:24	11:54	4:48.8	5:14

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
נח	4:18	5:30	4:33	5:32	4:23	5:30	4:36	5:33
לך-לך	4:12	5:25	4:26	5:26	4:16	5:24	4:30	5:28

עורך ראשי: **מנחם מענדל ברוד** • עורך: **נחמיה קפלון** • הגהה: **יוסף יצחק אולידורט**

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב **יוסף יצחק הכהן אהרונוב**

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

ויעקב הלך לדרכו

מה היתה כוונת הצמח־צדק בתשובתו לחסיד: "עשה כאן ארץ ישראל"? • בכל מקום שאדם נמצא עליו לפשוט את לבושי 'חוץ־לארץ', וממילא יעשה מקומו ל'ארץ־ישראל' • על כל אחד ואחד למלא את השליחות במקומו, ואל לו לנסות להימלט או לחפש מקום טוב יותר • את למדים מיעקב: הצלחת שליחותו אינה תלויה בהתאמתו לאורח־חייהם של עשיו ולבן, אלא עליידי לימוד התורה וההתנהגות בדרכיה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לארץ ההשפעה היא עליידי הע' שרים⁴ - יש צורך ב"מלאכי אלקים", שהוא עניין נתינת כוח לעבודה. ומזה שהלשון "ויעקב הלך לדרכו" (דקאי על חוץ־לארץ, כנ"ל) מובא בחסידות בנוגע לעניין עבודת כל השנה - מובן, שעניין העבודה בכל השנה הוא על־דרך עניין חוץ־לארץ, ועל זה ישנו עניין "מלאכי אלקים", שהוא עניין הנתינת־כוח לעבודה.

ב. וביאור עניין חוץ־לארץ וארץ־ישראל ברוחניות - יובן בהקדמת סיפור⁵:

מעשה בחסיד שהגיע לכ"ק אדמו"ר הצמח־צדק, ואמר שברצונו לנסוע לארץ־ישראל. ענה לו הצמח־צדק: "ר' הללן פעלט ניט אויס ארץ־ישראל. מאך דאָ ארץ־ישראל!" (ר' הלל - ר' הלל מפאריטש - ארץ־ישראל אינה חסרה. עשה כאן ארץ־ישראל!).

ולכאורה מענה הצמח־צדק אינו מובן: מדברי הצמח־צדק "ר' הלל ארץ־ישראל אינה חסרה", משמע, שלאותו חסיד בודאי שאין ארץ־ישראל

א. בנוגע לזמן שלאחרי שמחת־תורה - איתא בחסידות הלשון "ויעקב הלך לדרכו"¹. והיינו, שבמשך חודש תשרי עסוקים תמיד במצוות (ולכן נקרא חג הסוכות "ראשון לחשבון עוונות"², כיון שבימים שלפני זה עסוקים רק במצוות), וגם בחג הסוכות גופא עיקר ההתעסקות היא במצוות; ולאחרי שמחת־תורה - מתחיל הסדר של "ויעקב הלך לדרכו".

והנה, המשך הפסוק "ויעקב הלך לדרכו" הוא - "ויפגעו בו מלאכי אלקים", ופירש רש"י "מלאכים של ארץ־ישראל באו לקראתו ללוותו לארץ". ועל דרך זה פירש רש"י בפסוק שלאחרי זה: "מחנים - שתי מחנות, של חוצה לארץ שבאו עמו עד כאן, ושל ארץ־ישראל שבאו לקראתו".

ומשמע מדברי רש"י שמאורע זה היה עדיין בחוץ־לארץ. והיינו, שכיון "שזהו חוצה לארץ־ישראל - שבארץ־ישראל ישנו העניין של "תמיד עיני הוי' אלקיך בה גו"³, מה שאין כן בחוץ־

(1) ראה בהנסמן בשיחות ש"פ בראשית (התוועדות ב') סי"ז; ומוצאי ש"פ בראשית ס"א - דאשתקד (תורת מנחם -

התוועדיות ח"י ע' 125, ע' 139).

(2) תנחומא אמור כב.

(3) עקב יא, יב.

(4) ראה תניא אגה"ק סכ"ה (קלט, ב). וראה גם תורת מנחם - התוועדיות ח"א ע' 31.

(5) אגרות־קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תפח.

חסרה. ואם כן, מה פשר הסיום "עשה כאן ארץ־ישראל"?

והביאור בזה - בהקדמת החילוק בין ארץ־ישראל לחוץ־לארץ:

בנוגע לחוץ־לארץ מצינו⁶ ש"גזרו על גושה ועל אוירה", דהיינו שאפילו אויר חוץ־לארץ הוא טמא, ויש צורך לזככו. וזיכך זה הוא עליידי תורה ומצות, כידוע⁷ שעליידי שחושבים ברחוב דברי תורה מזככים את האויר.

מה שאין כן ארץ־ישראל - הרי "ארץ־ישראל מקודשת מכל הארצות"⁸, דהיינו שהאויר שבה מצד עצמו הוא טהור (גם ללא תורה ומצות), כיון ש"עיני ה' אלקיך בה גו".

אמנם, חילוק זה שבין ארץ־ישראל לחוץ־לארץ - הוא רק בנוגע לאנשים סתם. מה שאין כן צדיקים, "שחיי הצדיק אינם חיים בשריים כי אם חיים רוחניים שהם אמונה ויראה ואהבה" (כמו שכתוב באגרת הקודש⁹) - הרי גם בהיותם בחוץ־לארץ נמצאים הם באויר טהור, בדוגמת ארץ־ישראל.

וזהו מה שאמר הצמח־צדק "לר' הלל ארץ־ישראל אינה חסרה" - כיון שעבורו, בכל מקום שבו הוא נמצא, הרי זה בבחינת ארץ־ישראל.

ג. ועל־פי זה יובן מענה הצמח־צדק לאותו חסיד שבא אליו וביקש לנסוע לארץ־ישראל:

מובן, שהחסיד הנ"ל שרצה לנסוע לארץ־ישראל - לא היתה כוונתו מצד עניינים גשמיים, אלא מצד המעלה הרוחנית שישנה בארץ־ישראל (כנ"ל).

ועל זה ציוה לו הצמח־צדק שלא ייסע, אלא שיעשה כאן ארץ־ישראל - כי, אם יישאר במעמדו ומצבו, ב"לבושים הצואים" שלו, מה תהיה התועלת בכך שיסע לארץ־ישראל? כל עוד הוא לבוש בלבושים אלו - הרי גם בארץ־ישראל יהיה לבוש באותם הלבושים!

וכידוע מה שכתוב בתניא¹⁰ שמחשבותיו של האדם הולכות עמו (גייען מיט אים אַרום) "בד' אמותיו, ונמצא, שכאשר מחשבותיו הן מחשבות של חוץ־לארץ, אזי גם כשיבוא לארץ־ישראל בגשמיות - נמצא הוא עדיין בחוץ־לארץ!

כאשר אדם רוצה לצאת מחוץ־לארץ מצד ההעלם והסתר שישנו בחוץ־לארץ - אומרים לו: לא זו היא העבודה! החיסרון אינו במקום (שלכן "לר' הלל ארץ־ישראל אינה חסרה") אלא בכך, שאינך רוצה להתפשט מהלבושים שהנך לבוש בהם. ולכן, העבודה הנדרשת ממך היא - שבאותו המקום שאליו הביאה אותך ההשגחה העליונה, עליך (לא לנסות להימלט משם, אלא) לעשות מאותו מקום עצמו - ארץ־ישראל.

ד. "מהו" מצעדי גבר כוננו¹¹. כל אחד ואחד מישראל, בכל מקום שבו הוא נמצא, צריך לדעת שבואו למקום זה הוא בשליחותו של הקב"ה - כדי להאיר את המקום ב"נר מצוה ותורה אור"¹² וב"מאור שבתורה"¹³, ולכן עליו לקיים שליחות זו, ולא לרצות להימלט למקום אחר.

אין מקום לחפש מקום "טוב יותר" מהמקום שבו נמצא עתה - שהרי החיסרון אינו במקום, אלא בו. ולכן, אם יעשה שליחותו - יצליח גם במקום שבו נמצא עתה; ואם אין רצונו למלא את שליחותו במקום הימצאו - הרי בכל מקום אחר שילך אליו, לא יהיה לו טוב יותר (וכנ"ל, שכשהאדם לבוש בלבושי חוץ־לארץ, הנה גם בהיותו בארץ־ישראל, הרי לאמיתו של דבר נמצא הוא בחוץ־לארץ)!

ויתירה מזה: אפילו אם יעלה בידו לבוא למקום טוב יותר, ואכן בהיותו שם ירגיש שמצבו טוב ומאיר יותר - הנה: לכל לראש, צריך עיון האם המצב הוא אמנם טוב יותר, שהרי כל זמן שאינו יוצא מהלבושים שלבוש בהם, נמצא הוא עדיין

(10) ראה אנה"ק שם (קמו, רע"א).

(11) תהלים לו, כג. וראה אגרות קודש אדמו"ר מוהר"י צ"ח"ג ע' תקסא (נעתק ב"היום יום" יד חשון), שם ח"ה ע' קג (נעתק ב"היום יום" יתמוז). ועוד.

(12) משלי ו, כג.

(13) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפי' יפה ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי' קה"ע שם. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכב. סה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.

(6) גיטין ת, ב. וש"נ.

(7) ראה סה"ש תש"ב ע' 116 (נעתק ב"היום יום" יא טבת), שם ע' 129 ואילך (נעתק ב"היום יום" סיון). נת' בארוכה באגרות קודש כ"ק אדמו"ר ח"א ע' רלה ואילך.

(8) כלים פ"א מ"ו.

(9) ביאור לסי' ז"ך (קמו, ב).

מסירה ונתינה - יצליחו בהפצת מעיינות תורת החסידות, ויעשו כאן ארץ־ישראל, ועניין זה יהיה הכלי לקירוב הגאולה¹⁸, שאז "עתידה ארץ־ישראל שתתפשט בכל הארצות"¹⁹.

ה. וכן הוא בעניין העבודה בכל ימי השנה, שהוא עניין "ויעקב הלך לדרכו": יש לדעת, שדווקא בחיי היום־יום, בימי החול שאינם שבת ויום־טוב, ובימי החול גופא, דווקא

בחושך (כנ"ל). ומלבד זאת, לו היא שאמנם המצב שם טוב יותר עבורו - במה טוב לו יותר מקום זה, אם אינו ממלא בכך את שליחותו?!...!

ולאמיתו של דבר, יש לדעת שאין אפשרות כלל להימלט - שהרי הקב"ה הוא השולח יהודי למקום מסויים כדי למלא בו שליחות, ואין אפשרות להימלט מהקב"ה!

אפילו יונה הנביא, שהיה נביא אמת, ובזמן בית ראשון, והסיבה לרצונו להימלט היתה שבביל

כאשר יעשו את ההכנות שקודם התפילה, ילמדו פנימיות התורה ויתנו צדקה, הנה לאחרי הכנות אלו, כשיפעלו מתוך מסירה ונתינה – יצליחו בהפצת המעיינות

בשעות שעוסק בהם במשא ומתן - בהם צריך לעשות ארץ־ישראל²⁰.

* * *

ו. בנוגע לעניין "ויעקב הלך לדרכו" - הרי הסדר היה באופן שבתחילה היה יעקב בבית אביו יצחק, "איש תם יושב אהלים"²¹, ואחר כך "נטמן בבית עבר י"ד שנה"²² ועסק בתורה. באותה שעה, הנה אחיו, עצמו ובשרו ("זיין איגענער ברודער"), עשו הרשע - התנהג באופן אחר, וגם הצליח בזה. ואף־על־פי־כן, לא למד ממנו יעקב ולא התפעל מהצלחתו, אלא המשיך ללמוד תורה בבית עבר.

ואף שעניין זה לא היה נוגע אז לקיום המצוות - אף־על־פי־כן, בידעו ששליחותו היא לייסד ולהקים את העם היהודי, שעניין זה נעשה רק על־ידי תורה -

זכותם של ישראל, כדי שלא יתעורר קטרוג על כך שאומות העולם עושים תשובה ובני־ישראל אינם עושים (כדאיתא במדרש¹⁴), עד כדי כך שלכן מסר את נפשו והסכים שישליכוהו לים כו' - הרי לאחרי כל זה לא עלה בידו להימלט, והוכרח למלא שליחותו!

את השליחות - מוכרחים למלא בכל אופן, "עס איז פאַרפּאַלן"... ולכן אין לחפש מקומות טובים יותר, אלא יש למלא את השליחות במקום שנמצאים בו.

ובפרט בנוגע לנסיעה לארץ־ישראל - הרי בוודאי שאין מקום לנסוע לשם מעצמו, כיון שארץ־ישראל היא "פּלטרין של מלך"¹⁵, וצריך להישמר שם ביותר כו'¹⁶.

ומה שמתלוננים שאין מצליחים כו' - הרי כאשר יעשו את ההכנות שקודם התפלה המבוארות בלקוטי־תורה¹⁷, ילמדו פנימיות התורה ויתנו צדקה, הנה לאחרי הכנות אלו, כשיפעלו מתוך

18) ראה אגה"ק דהבעש"ט - כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.
19) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ד פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג.
20) חסר אריכות הדברים בענין זה (המו"ל).
21) תולדות כה, כז.
22) מגילה יז, א. הובא בפרש"י עה"ת ס"פ תולדות.

14) מכילתא בתחילתה. תנחומא ויקרא ח. ירושלמי סנהדרין פ"א ה"ה. פדר"א פ"י. יל"ש יונה רמז תקמט. פרש"י יונה א, ג.
15) במדבר פ"ט, יג. יל"ש עקב רמז תתסז.
16) ראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"א ע' 33. וש"נ.
17) תבוא מג, סע"ב ואילך.

כל אחד ואחד מישראל בכל דור ודור:
 על כל אחד ואחד מישראל לדעת, שענין
 "ויעקב הלך לדרכו", עד להקמת בית בישראל
 - יכול להתקיים רק כשאנו מחקה את הנהגות
 העולם ("ער טאנצט ניט נאָך די וועלט"), אינו
 לומד מהנהגותיו של אדם אחר - אפילו אחיו
 התאום, עצמו ובשרו - אלא עוסק בלימוד תורה.
 וגם כאשר רואה ש"אחיו" לומד חכמות
 חיצוניות ומצליח, כדרך כל העולם, ואילו הוא,
 כיצד יוכל הוא "לצאת אל העולם", בשעה שאינו
 יודע דבר מענייני העולם? - אין זה נוגע לו כלל!
 הוא יודע שלהיותו יהודי, עליו ללמוד תורת ה',
 ודווקא על-ידי זה יוכל לצאת לעולם ולבנות בית
 יהודי.

ועל דרך זה לאחרי כן, בצאתו לעולם - מנהל
 את אורח-חיינו באופן המתאים על-פי תורה. אלא
 מאי, כל העולם מתנהג באופן אחר - אין זה נוגע
 לו! ואדרבה - הא גופא שכל העולם מתנהג באופן
 אחר, הרי זו הראיה הטובה ביותר שהוא אינו צריך
 להתנהג כך, כיון שהוא שונה מכל העולם ("ער איז
 אַנדערש פון דער וועלט")!

(מהתוועדות יום שמחת-תורה ה'תשט"ו,
 תורת-מנחם כרך ג', עמ' 82-77 - בלתי מוגה)

- כמדובר לעיל בארוכה, שקיומם של בני-
 ישראל אינו על-ידי "חכמות" למיניהן, ולא על-
 ידי ש"תאימו את עצמם" לעולם ("אויסגלייכן
 זיך מיט דער וועלט"), אלא רק על-ידי שמחזיקים
 בתורה -

הלך ללמוד תורה בבית עבר, ועל-ידי זה עלה
 בידו להעמיד י"ב שבטים, ולבנות את העם היהודי.
 וגם אחר כך, בבואו לבית דודו, לבן הארמי -
 לא למד ולא התפעל ממנו, גם כשרימהו והחליף
 את משכורתו "עשרת מונים"²³, אלא הלך בדרכו
 הקודמת.

ואף-על-פי שלא הלך בדרכיהם של עשו ולבן
 - הצליח בדרכו, כיון שהקב"ה הצליח את דרכו,
 משום שהיה קשור עמו ("ער האָט זיך אָנגעהאַלטן
 אין אים").

ז. ועל-פי המדובר כמה פעמים²⁴ שהתורה אינה
 "ספר היסטוריה", אלא "תורה" היא מלשון
 הוראה²⁵ - הרי גם הסיפור הנ"ל אודות יעקב הוא
 הוראה עבור כל השייכים ל"יעקב", היינו, עבור

(23) ויצא לא, ז. שם, מא.

(24) ראה גם שיחת שמחת ביה"ש סכ"ז (לעיל ס"ע 32).

(25) ראה רד"ק לתהלים יט, ת. זח"ג נג, ב. ועוד.

מינוי ל'התקשרות'

**אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'
 ישירות הביתה באמצעות הדואר**

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

קץ ל'משחק' של "נורא עלילה על בני אדם"

מכאן ולהבא – רק "מבול" של טובה וברכה

בפרשה זו מסופר אודות המבול . . . אבל מובן, שבדורנו זה ישנו רק עניין המבול למעליותא: בדורנו זה, דור האחרון - ישנו כבר ריבוי הכי מופלג ועצום כו' דענייני תורה ומצוות ומעשים טובים שפעלו בני־ישראל בעבודתם במשך כל הדורות שלפני־זה. ובפרט לאחר כל העניינים הבלתי־רצויים שעברו על עמי־ישראל במשך כל הדורות שלפני־זה, עד ל"מבול" הכי נורא שהיה בדור הכי האחרון - כבר יצאו ידי־חובת כל עניינים הבלתי־רצויים, וכבר נעשה הבירור והזיכוך כו' בתכלית השלימות.

ומכיוון שכן, בוודאי נגמר כבר ה"משחק" ("גענוג געשפילט זיך")... ד"נורא עלילה על בני אדם", ומכאן ולהבא - יומשך רק טוב הנראה והנגלה, ובלשון הפיוט (ביום־הכיפורים ובהושענא־רבה) "אוצרך הטוב לנו תפתח", "הטוב לנו בטוב הנראה והנגלה גם למטה ממש", "הטוב לנו", היינו, באותם העניינים הטובים דבני, חיי ומזונא שמובן ומושג בשכלנו שהוא "טוב"!

ובמילא, כשמדובר עתה אודות עניין של "מבול" - בקריאת התורה דפרשת נח - בוודאי שהכוונה היא ל"מבול" של השפעת טוב וברכה, "מבול" של "גשמי ברכה", "רוב טובה", ובאופן שישנם גם ה"כלים" לקבל "רוב טובה".

(משיחת ש"פ בראשית ה'תשמ"ח; התנועותיות תשמ"ח כרך א, עמ' 350-351)

רק לפתוח את התיבה

על הפסוק "אלה תולדות נח" [...] איתא בזהר ש"נח נח" (ב' פעמים) הוא עניין נייחא בעלמא דין ונייחא בעלמא דאתי, דהיינו, בעולם הזה ובעולם הבא, ימות המשיח בעולם הזה וסוף ימות המשיח בעולם הבא. והנה, בנוגע לעולם הבא כותב הרמב"ם: "זה שקראו אותו חכמים העולם הבא, לא מפני שאינו מצוי עתה . . . הרי הוא מצוי ועומד . . . ולא קראוהו עולם הבא אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה כו'".

ומזה מובן, שגם עתה, במעמד ומצב של נשמה בגוף, יכולים לקבל הגילוי דעולם הבא - "עולמך תראה בחיך".

וכידוע שכל העניינים ישנם כבר עתה, וכמשל אבנים טובות ומרגליות שמונחות בתיבה, וצריך רק לפתוח את התיבה.

(שיחת ש"פ בראשית ה'תשי"ט. תורת מנחם כרך כד, עמ' 194)

על ההתנגדות בדורנו

השלום שנפעל על-ידי הצמח-צדק • על קשרי חב"ד-טלז • שיטת הלימוד של רבי חיים מבריסק היא דרך הלימוד האמיתית – אמר הרבי • כיצד הוכח כי אין יסוד להתנגדות, ועל 'תיקון' לצאצא 'מתנגדים' • חיפוש קושיות וטענות נובע מקנאה • ועל היסודות לדרכי החסידים ומנהגייהם • רשימה ראשונה

אודות קשריהם של הגאונים עם הרבי ראה בהרחבה בסדרת הספרים "שמן ששון מחבריק", "ממלכת התורה", ולפניכן ב"נשיאי חב"ד ובני דורם", "בצל החכמה", "והחי יתן אל לבו", ועוד.

לקבל נזיפה...

כדאי לציין כאן שתי אנקדוטות על החשיבות שראה הרבי בקשרים עם החוגים הליטאיים: בכ"ג בכסלו תשכ"ד התקיימו נישואיו של הרה"ת ר' משה, בן המשפיע המפורסם ר' ניסן נמנוב, עם בתו של הרה"ח ר' מרדכי שוסטרמן. מכיוון שהרבי ידע שלמשפחת שוסטרמן קשר משפחתי עם ראשי ישיבת טלז בקליבלנד (משפחת הרה"ג ר' חיים שטין המשגיח), התבטא כי "מן הראוי לערוך 'שבע ברכות' בטעלז". כך התקיימו שבע ברכות בהשתתפות כל ראשי ישיבת טלז. המשפיע הרב ניסן נמנוב נשא שם מדברותיו וכן הרב סורוצקין (ראה בספר "מזל-אבין לניו-יורק" עמ' 149).

שח הרה"ג ר' יהודה לייב שפירא, ראש הישיבה הגדולה במיאמי: פעם אחת, לפני שיצא אבי - הרה"ח ר' ליפא שפירא - מקליבלנד בדרך אל הרבי, ניגש אליו

כבוד חכמים ינחלו

"אצל אדמו"ר הצמח-צדק מצינו הדגשה יתרה בעניין השלום... שבימיו ועל ידו נפעל עניין השלום בין גדולי-ישראל... כי למרות שכל אחד ואחד במסילתו יעלה, הרי כל הדרכים מובילות להר ה', עד לאחדות האמיתית עם הקב"ה" - כך אמר הרבי בליל ה' של חג-הסוכות תשמ"ג (התוועדויות תשמ"ג כרך א, עמ' 214-213) ובסגנון דומה בעוד הזדמנויות.

במידה רבה התקיים עניין זה גם אצל הרבי נשיא-דורנו, כאשר גדולי-ישראל אמיתיים מכל החוגים כיבדוהו והעריצוהו עד מאוד. קשרים קרובים היו עם רבי משה, כמו הגאון רבי משה פיינשטיין, בעל 'אגרות משה', רבי שלמה-זלמן אויערבך, הגאון רבי יוסף-דוב סולובייצ'יק ועוד רבים וטובים. את הערכתם והוקרתם ביטאו במאמרים תורניים שמסרו לדפוס לכבודו ב"קובץ מיוחד לענייני תורה והלכה" שהופיע בשנת תשל"ז; בספר "כבוד חכמים" שהופיע בשנת תשמ"ב; בספר "כבוד חכמים - עטרת פז" בשנת תשמ"ט, ובספרים נוספים מסוג זה שנדפסו במדינות שונות בעולם בהשתתפות גדולי תורה, רבנים וראשי ישיבות.

תשט"ז, תורת מנחם כרך יז עמ' 64).
 בח' טבת תשל"א כותב הרבי (אגרות קודש כרך
 ז"ך עמ' סה"ו) ליהודי, בתגובה לסיום מכתבו "על-
 דבר מוצאו ממתנגדים וכו'":

בוודאי ידוע גם למר אשר בעת שפרסמו
 ההתנגדות לחסידות וחסידים צירפו גם הטעם
 לההתנגדות, והוא החשש ששיטת החסידות
 תביא לקולות בקיום המצוות וכו' ועוד יותר מאשר
 קולא בעלמא, וכמבואר בהכרזים והקול-קורא'ס
 דהתקופה ההיא.

זאת אומרת, אשר בעת מעשה הצהירו שבאם
 יתברר שהטעם אין לו יסוד וכו' ממילא בטלה
 ההתנגדות.

ולאחר שעברו יותר ממאתיים שנה, הנה קול
 המון, אשר מיהו חסיד - זה... [ה]מחמיר להניח
 תפילין דרבינו'תם, והוא מאריך בתפילה, ומחמיר
 בנוגע לתוספת שבת, מקפיד בכשרות המאכלים
 ומדייק בהידור מצוות וכו' וכו'. והמסקנה בנוגע
 ל"התנגדות" ו"מתנגדים" מובנת.

תיקון לצאצא מתנגדים

מעשה באברך אחד שפנה לרבי וביקש 'תיקון'.
 הלה כתב לרבי "אשר נודע לו שהוא מצאצאי כו'
 [=כנראה, מתנגדים שהציקו לחסידים] ומקשר
 זה עם הכתוב בתניא סוף פרק ב', שאין לך נר"ן
 [=נפש רוח נשמה] שאין לו לבוש [=מעצמות
 אביו...] וכו'".

הרבי מרגיעו וכותב לו (כ"ז טבת תשי"ט -
 אגרות קודש כרך ח"י עמ' קסג):

והנה כיון שכמה דורות עברו מאז, וביניהם בוודאי
 כאלו שנתחרטו ועשו תשובה על הענין, בטח שבטל
 הרושם.

ומכל'מקום:

בכל זאת כיון שמעורר עליזה ושואל ל'תיקון'
 הרי מבואר בכמה מקומות שהתיקון צריך להיות
 באותו הענין בו היה החיסרון, זאת אומרת שהתיקון
 הוא על-ידי ההשתדלות [עד כדי ליגיעה גדולה, על-
 דרך כמו שהיה בהקלקול] בהפצת המעיינות חוצה.
 הרבי מסיים את מכתבו, שאף שבלאו-הכי כל
 אחד מחוייב בזה, לא נצרכה אלא לזירוז והעדפה

הרב גיפטר, ראש ישיבת טלו, וביקש ממנו שימסור
 לרבי כי הוא אוהב את ליובאוויטש ואת הרבי. עוד
 ציין הרב גיפטר כי בחור אחד התבטא שלא כראוי
 על ליובאוויטש ועל הרבי והוא (הרב גיפטר)
 הורה לו לנסוע ל-770, לעמוד בלא נעליים ולקבל
 נזיפה מהרבי.

כשנכנס אבי ל'יחידות' אמר לקראת הסיום שי
 לו שליחות מהרב גיפטר מטעלז. הרבי השעי'ן את
 גופו אל הכיסא, שמע את הדברים ולבסוף הפטיר:
 "נו, ירדה התנגדות מעוד יהודי".

[מכתב אחד של הרבי לרב גיפטר מ' בניסן
 תשט"ז (לאחר שפנה אל הרבי להיודע על מקום
 אחת מתשובות הצמח-צדק) - נדפס באגרות
 קודש כרך יב עמ' שצ"שצא].

אחת מה'שבע ברכות' של הרב יהודה-לייב
 שפירא התקיימה בקליבלנד וכשכתב על-יך לרבי
 זכה למענה:

בוודאי ינאום שם עניני נגלה ודא"ח [=דברי
 אלוקים חיים - חסידות].

ומעניין לעניין מוסיף הרב שפירא:
 באחת הפעמים, כאשר שבו הבחורים מחזרת
 דא"ח ודיווחו לרבי על פועלם, היה המענה:
 בוודאי שקלו וטרו גם בעניינים משלהם ולא רק
 מעניינים המדוברים בהתוועדות.

בטל היסוד להתנגדות

ב'יחידות' של אברך ליטאי שיבח הרבי את
 שיטתו של רבי חיים הלוי מברסק, ואמר כי היא
 הדרך האמיתית ללימוד הגמרא.

ומפליא - הוסיף הרבי - שברוב הישיבות כיום
 אין לומדים בשיטה זו. יוצאות מן הכלל שלוש
 ישיבות:

תורה ודעת, תפארת ירושלים, ותומכי תמימים.
 "בימינו אלה אשר רואים אפילו בעיני בשר
 אשר דווקא מהלך הרוח של חסידים ו[תורת ה]
 חסידות כובש מסילות וצודה נפשות בחוגים
 שונים ורחבים" (לשון הרבי - אגרות קודש כרך
 יב עמ' מג"מד).

אמנם "ישנם כאלו שהם מדמים [לעצמם]
 שהם 'מנגדים' - הרי זה רק מצד שטות" (י"ב תמוז

יתרה "ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור".

הפוסל – במומו פוסל

כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"צ אמר (ספר השיחות תש"ב עמ' 59 ואילך) בעניין ההתנגדות לתורת החסידות, שהתנגדות זו מקורה בקנאה.

בהתוועדות שבת פרשת ויקהל תשי"ד דיבר הרבי ברוח זו (תורת מנחם כרך יא עמ' 113):

כאשר רואים "שיטה" שבמשך רוב ימיה פעלה כל העניינים כדבעי, ובמילא יש חזקה שגם להבא יהיו כל עניניה כדבעי - מתעוררת קנאה כנגד שיטה זו.

אלא, שיש קנאה שהיא על דרך הענין ד"שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו, ועל-דרך "קנאת סופרים תרבה חכמה"; אבל על-ידי הירידה וההשתלשלות למטה נעשית מזה קנאה כזו שיכולה להביא לידי שגאה - שנעשים שונאים כפשוטו לשיטה זו, ונעשים בבחינת "רוצה לטעות", ומחפשים ללא הרף ("מען האלט אֶלַץ אין איין זוכן") - בבחינת "מתי יבוא לידי ואקיימו" - ... - קושיות וטענות, וכאשר מוצאים "קושיא" - מסתובבים ברחוב ומכריזים: "שישו בני מעי!" מצאתי מה שחיפשתי במשך כל הזמן!...

כל אלו ששואלים קושיות כו' - צריכים לידע שכבר אמרו חז"ל "כל הפוסל במומו פוסל!"

כלל הוא שהרע שאדם רואה בחבירו אינו אלא הרע שבו עצמו, וכפירוש הבעש"ט על הפסוק "תיסרך רעתך", שכל אחד ואחד מישראל הוא בדוגמת 'מראָה', כמו שכתוב "כמים הפנים לפנים גו". וכשם שכאשר אדם מביט במראה, רואה הוא (לא את חבירו, אלא) את עצמו - כך כאשר אדם מביט בחבירו ורואה בו רע, אין זה אלא הרע שבו ("תיסרך רעתך")!

אלא מה? העובדה שאין האדם מכה את הרע שבו אלא רק את חבירו - הרי זה פשוט משום שלהכות את חבירו קל ונעים יותר ("ס'איז גרינגער און געשמאקער")!...

- כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם אודות אדם שאחז את ה"מחזור" על גבו של חבירו, ובשעת אמירת "על חטא" הכה על חטאיו - של חבירו!...

גם כאשר מכים על הרע של הזולת - טוען הוא - יכול הדבר להועיל לפעמים גם בנוגע לעצמו, דכיון שעל-ידי הכאת הרע של חבירו ממעטים את כללות הרע בעולם, הרי במשך כמה-זכמה שנים יפעל הדבר גם אצלו עצמו... אלא מאי, דבר זה ימשך זמן רב - לא איכפת לו!..

יסוד ומקור לדרכי החסידים

באופן כללי ניתן להגדיר כמה אופני התנגדות בדורנו, עמם נאלץ הרבי להתמודד:

א. התנגדות להקמת מוסדות חב"ד, בעיקר בעת הקמת 'רשת אהלי יוסף יצחק'. ב. הפרעות לשיעורי חסידות בישיבות. ג. ניסיונות לחדש את המלחמה הישנה בחסידות, בעיקר בשל פחד מהצלחת חב"ד והתפשטותה. ד. הפצת "קושיות" וטענות נגד גדולי החסידות ודבריהם, מנהגי חסידים וכיוצא-באלו.

במכתבו מיום ט' שבט תש"ד (אגרות קודש כרך א' עמ' רלא) מודיע הרבי:

שמחים אנו לשמוע הערות נכונות... מעניין אותנו לדעת את כל דברי הביקורת... ומאיזה סוג אנשים באה... מאלו שכוונתם רצויה, [אור] אלו המחפשים עלילות על חב"ד והחסידים וכיוצא-בזה.

באותה שנה החל להופיע 'קובץ ליובאוויטש'. כך למשל כתב הרבי שהוא מודע לכך שישנה "כת המבקרים על מנת לקנתר ושמחים למצוא תקלה... [אלו טוענים כי] דרך החסידים ומנהגם לאמר... בלי כל יסוד ומקור" (תשובות וביאורים, קה"ת תשל"ד, עמ' 2). לכן דייק להראות תמיד כי כל דברי רבותינו נשיאינו "אף אלו הנראים לתמוהים בעינינו, יש להם פירוש וביאור היטב" (תשובות וביאורים, שם עמ' 5).

ובמענה לשאלה "אם יש מקור גם בתורת הנגלה למה שכתוב בתניא" (שם עמ' 64), פותח הרבי את תשובתו במלים:

דוגמא להנ"ל בנגלה, ולא עוד אלא גם בהלכה למעשה...

וכך על פני כל השנים, היה זה ביטוי שהופיע מדי פעם, כאשר במהלך התוועדות בא הרבי להשיב ל"אותם ש'תואנה הם מבקשים ומקשים"...

פרשת נח

צוהר תעשה לתיבה (ו,טז)

נהיר תעביד לתיבתא (אונקלוס)

תיבה - היינו תיבות ואותיות התורה והתפילה.
 "צוהר תעשה לתיבה" - יש להשתדל שאותיות התורה והתפילה יהיו מוארות ומאירות, על-ידי שמבטאים אותן בהרגש פנימי הבא מתוך התבוננות.

(כתר-שם-טוב - הוספות, סימן ז, דף 1)

* * *

"צוהר" - אותיות 'רצה', 'צרה' ו'הצר'.
 "תיבה" - מסמלת את אותיות התורה והתפילה. "צוהר תעשה לתיבה" משמעותו, שיש לבטא אותיות אלה בחיות, המורה על פנימיות הרצון.
 ככוח עבודה זו של 'רצה' (רצון), מהפכים את ה'צרה' של הצר הצורר ל'צוהר', המורה על גילוי אור רב (צוהר מלשון צהרים, שאז זוהרת השמש בכל תוקפה).
 זהו שכתוב (ירמיהו ל), "עת צרה היא ליעקב וממנה ייושע". כלומר, לא זו בלבד שיינצלו מן הצרה, אלא שמתוך הצרה עצמה יצמחו הישועה וההצלה.

(כתר-שם-טוב - הוספות, סימן ח, דף 1)

בוא אתה וכל ביתך אל התיבה (ז,א)

"בוא אל התיבה" - הידבק באותיות הקדושות של התורה והתפילה.
 האדם טרוד בענייני היום-יום ובעול פרנסתו. יש אפוא חשש כי טרדות אלה ישטפוהו כמי המבול. העצה להינצל מזה היא להידבק באותיות התורה והתפילה, ובזכות זה ייושעו "אתה וכל ביתך" בכל המצטרך.

(כתר-שם-טוב - הוספות, סימן י, עמ' 12)

* * *

הבעל-שם-טוב אומר כי יש 'להיכנס' אל תוך תיבות ואותיות התורה והתפילה. 'כניסה' זו מה טיבה? על כל אחד ואחד לחקוק בכוח זיכרונו תיבות של תורה (תורה שבכתב ותורה שבעל-פה) ולהיות בקי בהן. בפרט משנה - אותיות 'נשמה', ותניא - אותיות 'איתן'.
 צריך לחזור ולשנן אותיות ותיבות אלה תמיד, בכל רגע פנוי: בעלי עסק - בעת עבודתם; יושבי אוהל - בזמן שהם נחים מלימוד עיוני. אלו ואלו - בעת הילוכם ברחוב לצורך ענייניהם. ומשנה חשיבות לזה לפני השינה - כדי להירדם מתוך דברי תורה.

אותיות התורה והתפילה הן מגן והצלה גם מפני שטף ה'מים רבים' של המחשבות הזרות, ובכוחן לטהר את הנפש ולפוטרה מעונשים של חיבוט־הקבר וכף־הקלע.

(ספר־המאמרים קונטרסים, חלק ב, עמ' 686)

שניים שניים באו... אל התיבה זכר ונקבה (ז,ז)

בכל תיבה ותיבה בתורה שני פירושים - "זכר" ו"נקבה". "זכר" - בחינת רחמים וחסד; "נקבה" - בחינת דין וגבורה.

(כתר־שם־טוב, סימן כא, עמ' 8)

וישאר אך נח (ז,כג)

אך נוח: לבד נוח, זהו פשוטו. ומדרש אגדה: ...גונח וכוהה דם מטורח הבהמות והחיות. ויש אומרים שאיחר מזונות לארי והכישו, ועליו נאמר הן צדיק בארץ ישולם (רש"י)

מניין לו לרש"י, בפשטות הכתובים, שזה היה ארי שהכיש את נוח?
אלא לרש"י היה קשה: ודאי עזרו בניו של נוח לאביהם בטיפול בחיות ובהמות, ואם־כן, מדוע רק נוח גנח וכהה דם, ולא בניו?
כדי לתרץ שאלה זו הביא רש"י פירוש נוסף, שנח איחר מזונות לארי והכישו: הארי הוא המלך שבחיות, ונוח עצמו זן אותו. לכן כשהתאחרו מזונותיו של הארי, נשך את נוח.
רמז לכך: תיבת אך. תיבה זו נדרשת נוטריקון: אריה הכישו (אות "ה" שבראש התיבה אינה מאותיות ה'פעל').

(ליקוטי־שיחות, כרך ה, עמ' 51)

* * *

ביאור הדברים על־פי רוחניות:
נוח, אף שהיה "איש צדיק", בכל־זאת עסק וטרח בפרנסת כל ברואי העולם, כולל גם הבהמות והחיות. ואף שהדבר היה קשור בסבל אישי ("ארי הכישו", "גונח וכוהה דם"), לא חדל מעבודתו זו.
מכאן הוראה לכל אדם, גם מי שהוא בדרגת "צדיק תמים", שעליו לעסוק ב'פרנסת' יהודים במזון רוחני. כולל גם יהודים שהם בבחינת 'חיות' או 'בהמות' בעיניו. ואף אם הדבר קשור בסבל אישי, עליו להמשיך בעבודה קדושה זו.

(ליקוטי־שיחות, כרך ה, עמ' 53)

ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר (ט,טז)

המבול, שנמשך ארבעים יום, היה בבחינת טבילת העולם במקווה, ששיעורו ארבעים סאה. טבילה זו נועדה "לשחת כל בשר", "לשחת הארץ", היינו לבטל את ה'בשריות' ואת ה'ארציות' של העולם. לפי זה יש לשאול: מהו התוכן הפנימי של שבועת הקב"ה שלא להביא עוד מבול לשחת את הארץ?
ויש לומר, שתכלית הכוונה היא שיהיה עולם, ובאופן ד"לא ישבותו", ועולם זה, כפי שהוא במציאותו, יהיה כלי לגילויי האורות הנעלים ביותר. והיות שהכוח לכך כבר ניתן על־ידי הטבילה במי המבול, שוב אין צורך נוסף בביטול העולם.

(ליקוטי־שיחות כרך ל עמ' 20)

לא תתגודדו / שאלת גשמים בחו"ל

"לא תתגודדו" בשאלת ותן טל ומטר

כתב בשערי הלכה ומנהג (ח"א עמ' קנח) בנוגע לשאלת גשמים לבן ארץ־ישראל שנמצא בחוץ־לארץ, שבברכי יוסף ורוב האחרונים כתבו שכל אחד ינהג כנוסח מקומו בהווה. וכן כתב בקצות השולחן. [ומוסיף שם:] "ולכאורה יש לצרף לפסק דין זה גם העניין ד'לא תתגודדו'", עכ"ל.

ובחוברת הערות גליון ס"ו דשיבתנו כתבתי, דאף שמצאנו (שערי הלכה ומנהג שם עמ' קיד) שבדברים שאין הציבור מקפיד אין מניעה לשנות מהציבור, ובפרט בדברים שנאמרים בצנעה (כנוסח תפילה וכדומה), כל זה הוא רק בדברים שהם משום מנהג והאיסור בזה לשנות מהציבור הוא כדי שלא תהיה מחלוקת, ולכן אם אין הציבור מקפיד - מותר, אבל דברים של דין ואיסור אין לשנות בכל מקרה מהציבור מצד האיסור של "לא תתגודדו", שהתורה לא תיראה ח"ו כשני תורות.

אלא שעדיין צריך עיון בזה, כיון שאפשר לומר שכל האיסור הוא רק כאשר נעשה הדבר בגלוי ובפרהסיא, מה שאין כן לגבי אמירת "ותן טל ומטר" שנאמרת בתפילת לחש, דהרי האיסור של לא תתגודדו הוא שלא תיראה התורה כשתי תורות, ואם אינה נראית כיון שנעשה בלחש לכאורה אין איסור, וכך נכתב בשם הגרש"ז אויערבאך בהליכות שלמה פ"ה סכ"א ועוד פוסקים (ראה הנסמן בפסקי תשובות סי' קי"ז אות ג), שאין בעיה לבני חו"ל הנמצאים בא"י או בן א"י הנמצא בחו"ל אחר ז' מרחשון לומר כמקומם (ולא כמקום בו נמצאים) בתפילת לחש, מה שאין כן בחזרת הש"ץ.

ואולי יש לומר שגם אם משנים בתפילת לחש בדבר של דין (ולא רק מנהג) יש בזה האיסור של לא תתגודדו, מכיון שאנשים יודעים שבפועל כך נוהג הבן א"י ונראה שנוהגים כשני דינים במקום אחד, ועצ"ע. ולאחר זמן מצאתי שכך כתב אדמו"ר הזקן (סי' קי"ד ס"א וס"ב וסי' קי"ז ס"ב), שהטעם שאין מתחילים להזכיר את הגשמים מליל שמיני עצרת ואין מפסיקים להזכיר את הגשמים בליל פסח, הוא משום שלא כל הציבור נמצא בבית הכנסת בלילה, ולא רצו שחלק מהם יזכירו וחלק לא יזכירו, כדי שלא יהיה "אגודות אגודות".

ולכאורה מזה שאדמו"ר הזקן כותב שהבעיה כאן היא מצד שלא יהיו אגודות אגודות, ולא מסתפק בבעיה שחלק יזכירו וחלק לא, משמע שהבעיה היא מצד עצם זה שישנם אגודות ('לא תתגודדו'), ולא מפני

1) וכן כתבו במגן אברהם סי' קי"ד סק"א ובט"ז שם ס"ק ב, ומקורם מירושלמי תענית פ"א ה"א ורא"ש תענית פ"א ס"ב, ובקרבן נתנאל על הרא"ש שם כתב שטעם זה של אגודות צריך בעיקר לשמיני עצרת ולא לפסח, שהרי בפסח אם ממשיך להזכיר צריך לחזור משא"כ אחר שמיני עצרת, ולכן מביא הטעם של אגודות. ואם כן מדבריו מוכח שהטעם של אגודות הוא לא עניין הבלבול (שהרי לא חוזר אם הזכיר אחר שמיני עצרת) אלא עצם זה שישנם שתי קבוצות חלוקות.

הבלבול שהדבר יכול לגרום, ואם כן רואים מכאן ש"לא תתגודדו" שייך שיהיה גם לגבי שינויים שמתפללים בתפילת לחש (אלא שבדוחק אפשר לומר (כנ"ל) שהפירוש בדברי אדמו"ר הזקן 'אגודות', הוא רק שלא יהיו קבוצות שונות ויגרום בלבול שחלק מהציבור שואלים גשם וחלק אינם שואלים). והנה, אף שבקצות השלחן (סכ"א ס"ח) פסק, שאם התחיל לשאול בא"י ימשיך לשאול גם בחו"ל אף שאינו עושה כמנהג המקום, יש לומר שבזה אין ברירה כיון שכבר התחיל לשאול.

שאלת גשמים בחו"ל אחרי ז' במרחשוון

כתב אדמו"ר הזקן (סקי"ז ס"א) "אם בארצות אלו טעה היחיד ושאל מטר מז' במרחשוון ואילך אינו מחויב לחזור". והפירוש "ארצות אלו" כתב בקצות השולחן (סכ"א ס"ח) "בחו"ל בארצות שהוא זמן גשם". ולפי זה יוצא שאם שאל גשם בחו"ל במקום שעדיין אינו זמן גשם (כבבל וכדומה) צריך לחזור, וכן פסק בספר אשי ישראל (פכ"ג סמ"ה וראה הנסמן שם). ולפי זה צריך עיון על מה שבשו"ע הקצר (פל"א ס"ד) לא חילק בזה (למרות שמציין לקצות השולחן), וכתב שבחו"ל (בכל מקום) אם שאל מטר אחר ז' במרחשוון אינו חוזר, אלא שבפסקי תשובות (סקי"ז אות ד) כתב (מכמה פוסקים) שכל שאין הגשם סימן קללה באותו מקום ושאל גשם אחר ז' במרחשוון אינו חוזר. וצריך עיון למעשה.

הרב שבתי יונה פרידמן, צפת עיה"ק

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת נח

א' במרחשוון - ב' דראש־חודש

לערבית, והשניה בתורת 'תפילת נדבה' דווקא⁶ [להשלים את התפילה החסרה. כמוכן - ללא הזכרת 'יעלה ויבוא']⁷.

יום שישי

ז' במרחשוון

יום חמישי בלילה - אור ליום שישי. בתפילת ערבית הערב, מתחילים בארץ־ישראל לשאול 'טל ומטר' בברכת השנים⁷. בן ארץ־ישראל הנמצא בחוץ־לארץ וכן חו"ל הנמצא בארץ־ישראל - כל אחד מהם ישאל כבני הארץ שנמצא בה⁸. אם התחיל לשאול בארץ־ישראל בז' במרחשוון ואחר־כך יצא לחו"ל, ממשיך לשאול כבני ארץ־ישראל; אך אם נעשה שליח ציבור - ישאל בחזרת־הש"ץ כבני חו"ל⁹.

אין מפסיקים להכריז 'טל ומטר' לפני תפילת שמונה־עשרה¹⁰.

שחרית: יעלה ויבוא, חצי הלל, שיר־שלי־יום, ברכי נפשי, קדיש יתום. מוציאים שני ספרי־תורה. בספר הראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת נח, מניחים את ספר־התורה השני על הבימה ואומרים קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר: "וביום השבת... ובראשי חדשיכם... ונסכו". הגבהה וגלילה.

הפטרה: "השמים כסאי" (ישעיהו ס"ו)¹, ובסופה חוזרים שוב את הפסוק "והיה מדי חודש", כנדפס. קרא הפטרה אחרת - קורא אחריה 'השמים כסאי', ואם נזכר אחר הברכות - קורא אותה בלא ברכה². אין אומרים 'אב הרחמים'. מוסף: 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תיקנת שבת' לא יצא³. יום התוועדות⁴.

מנחה: בקריאת התורה בפרשת 'לך־לך', במנחת שבת, וכן בימי שני וחמישי, קוראים לעליית 'לוי' עד "והכנעני אז בארץ"; ו'ל'ישראל': "וירא ה' אל אברם... וחיתה נפשי בגללך"⁵. אין אומרים פסוקי 'צדקתך'.

שכח 'יעלה ויבוא' במנחה, ונזכר בערבית של מוציא־ראש־חודש - מתפלל שתיים, הראשונה

1) ספר־המנהגים עמ' 32. לוח כולל־חב"ד.

2) לוח כולל־חב"ד.

3) שם. המקורות ופרטים בזה (לא כולם ככתוב שם) הובאו ב'התקשרות' גיליון תקי"ז עמ' 15.

4) היום־יום, ל' ניסן.

5) ספר־המנהגים עמ' 14. לוח כולל־חב"ד. הטעם הוא, כנראה, כדי להתחיל ולסיים בדבר טוב (רמ"א סו"ס קלח. ועיין שערי־אפרים שער ז ס"ז ונו"כ).

6) לוח כולל־חב"ד, משו"ע אדה"ז סי' קח ס"ז. בתפילה הראשונה יאמר 'אתה חוננתנו', אבל לא בשנייה (שם סט"ז).

7) שו"ע אדה"ז סי' קיז ס"א.

8) והוסיף על כך הרבי: "[ולכאורה: 1] יש לצרף לפסק־דין זה גם העניין ד'לא תתגודדו'. 2] צריך־עיון־גדול מפני מה לא פסקו שבדעתו לחזור - במשך ימי הגשמים - ישאל מטר ב'שומע תפילה' בַּחַזֵּר. ויש לעיין בברכיי־וסף, ואינו תחת־ידי" (מתוך מענה שנדפס בלקוטי שיחות כרך יט עמ' 464, שערי ה' ומנהג אור"ח ח"א סי' ע. וב'התקשרות' גיליון תרמ"ד עמ' 18 נסמן לאחרונים העוסקים בזה).

9) ברכיי־וסף ורוב האחרונים לשו"ע אור"ח סי' קיז. קצות־השולחן סי' כא ס"י.

10) לוח כולל־חב"ד. וע"פ ההנהגה בראש־חודש (ראה בגיליון 'התקשרות' הקודם; ובקל־יחומר ממנה, שהרי שאלת הגשמים מעכבת, משא"כ יעלה ויבוא בליל ר"ח) יש לטפוח על השולחן כדי להזכיר זאת לציבור. ואכן מסר הרה"ח ר"ל שי' גרונר,

שכח 'טל ומטר' ונזכר כשהגיע זמן התפילה הבאה, מתפלל בתפילה הבאה פעמיים שמונה עשרה: הראשונה לחובת התפילה הנוכחית והשנייה כתשלומין לתפילה הקודמת. אולם אם נזכר אחר מנחת ערב־שבת, לא יתפלל בערבית של שבת שתיים. המסופק אם שאל 'טל ומטר', עד מלאות שלושים יום מהיום¹⁴ [עד ערבית אור לח' כסלו¹⁵ ולא עד בכלל], דינו כמי ששכח לאומר¹⁶.

ועתה הברכות מפסיקות בינו לבין הפסוק, והן כבר בטלו). ובקצות השולחן סי' כא בבדי השולחן ס"ק ה' כ' שאם סיים תפילתו וחזר לראש, ה"ה ממש כמתחיל תפילה חדשה וצריך להמתין כדי הילוך ד"א, ולכן פסק (גם בפנים שם) שאז יתחיל מ"אדני שפתי תפתח". אבל להלן בבדי השולחן סו"ס ע"ח הביא מהשע"ת סי' תכב ס"ק ג' מס' שלמי חגיגה ע"פ הריטב"א, שגם מי שסיים לומר תחנונים וחזר לראש התפילה, א"צ לומר פסוק זה, ונשאר בצ"ע.

14) אף הש"ך אינו מוחזק עד ל' יום, ראה 'לקט ציונים והערות' לשו"ע אדה"ז סי' קיד סו"ס י.

15) השנה, שחודש חשוון הוא 'חסר', בן כט יום בלבד.

16) על-פי שו"ע אדה"ז סי' קיד ס"י, שעריית שובה הנ"ל בשם הריטב"א, וקצות השולחן סי' כא ס"ו.

שכח 'טל ומטר'¹¹ ונזכר בתוך הברכה, קודם ה"ה" של סיום הברכה, חוזר ל"ותן טל ומטר" וממשיך כסדר. נזכר אחר שאמר ה"ה" שם, מסיים הברכה ואומר "ותן טל ומטר לברכה" קודם "תקע בשופר"¹². נזכר לאחר שהתחיל "תקע", יאמר זאת בברכת "שמע קולנו", לפני "כי אתה שומע". שכח גם שם, ונזכר אחר ה' של סיום הברכה, יסיים החתימה ויאמר זאת שם. נזכר לאחר שהחל "רצה", חוזר ל"ברך עלינו" (אם נזכר לאחר שאמר שם ה' של סיום ברכת 'מודים', יאמר "למדני חוקיך" ויחזור ל"ברך עלינו"). נזכר לאחר שסיים "יהיו לרצון" האחרון, חוזר לראש התפילה¹³.

שלמיטב זכרונו, פעם שאל אותו כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו למה לא טפחו על השולחן להזכיר אמירת טל ומטר.

11) מכאן ואילך על-פי שו"ע אדה"ז סי' קיז ס"ד-ה, לוח כולל-חב"ד, קצות השולחן סי' מז בבדי השולחן ס"ק ז', והמבואר בפרטות בעניין 'למדני חוקיך' ב'התקשרות' גיליון ת"ת עמ' 16 [בשינויים ממש"כ בשנים קודמות].

12) קצות השולחן סי' כא ס"ט, דלא כערוך השולחן סי' קיז ס"ו.

13) בשעריית שובה שם כ' בשם הריטב"א שכאשר חזר לראש התפילה אין צריך לומר "אדני שפתי תפתח" (ובערוך השולחן ס"ח תמה ע"ה, שהרי תיקנו לומר פסוק זה קודם התפילה,

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש